

Lp Kirke Saar
peadirektor
Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus

25.05.2026 nr 1-5/325-3

Koopia:
Justiits- ja Digiministeerium -
Mari-Liis Sööt, asekanter
Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus -
Kristjan Tammepõld
Kaija Kirch
Kalmer Kärblane

Märgukiri ABIS hanke kohta

Austatud peadirektor Kire Saar

Käesolevaga juhib Eesti Kohtuekspertiisi Instituut (edaspidi EKEI) järjekordselt SMIT-i peadirektori tähelepanu tõsiasjale, et käimasoleva ABIS hanke käigus ei lähtuta meie hinnangul riigi parimatest huvidest. Hankeprotsess oma praegusel kujul viib väga suure tõenäosusega tulemuseni, kus võitjal tekib võimalus nõuda hankes küsitud funktsionaalsuste eest hiljem väga suuri lisasummasid.

Kontrollides pakkumuste vastavust tehnilistele nõuetele tekkisid EKEI-l kahtlused, et vaatamata pakkuja deklaratiivsele kinnitusele vastavuse kohta, ei ole pakkumused tegelikult nõuetega kooskõlas. EKEI palus selle temaga edasiminekuks esitada pakkujatele küsimusi, kuid SMIT keeldus.

11.05.26 toimus SMIT-i ja EKEI kohtumine. Vaatamata koosoleku positiivsele õhkkonnale, saime 22.05.26 SMIT-lt vastuse, et EKEI-le ikkagi ei anta oma küsimuste esitamiseks võimalust. EKEI ei pea seda otsust õigeks ja palub võimalust selle teema juurde naasta, et:

1. küsida pakkujalt täiendavaid tehnilisi selgitusi ning vajadusel tõendavaid materjale;
2. kontrollida dokumenteeritud pakkumuse tegelikku vastavust tehnilistele tingimustele;
3. teha otsus pakkumuse vastavuse kohta alles pärast vastavuse sisulist kontrolli.

EKEI hinnangul vastab selline tegevus RHS üldpõhimõtetele, sealhulgas läbipaistvuse, kontrollitavuse, võrdse kohtlemise ja hankija hoolsuskohustuse põhimõtetele.

Alljärgnevalt on EKEI seisukoht põhjalikumalt lahti kirjutatud.

EKEI hinnangul ei ole käesolevas olukorras piisav üksnes pakkuja deklaratiivne kinnitus nõuetele vastavuse kohta. Hankijal tuleb enne pakkumuse edukaks tunnistamist kontrollida pakkumuse tegelikku tehnilist vastavust ning vajadusel küsida pakkujalt täiendavaid selgitusi ja vastavust tõendavaid materjale. Tegemist ei oleks keelatud läbirääkimiste ega pakkumuse sisulise muutmisega, vaid RHS-ist tuleneva hankija hoolsuskohustuse täitmisega.

RHS § 114 lg 1 kohaselt on hankijal kohustus kontrollida pakkumuse vastavust riigihanke alusdokumentides sätestatud tingimustele enne pakkumuse edukaks tunnistamist ja

hankelepingu sõlmimist. RHS ei võimalda lugeda pakkumust nõuetele vastavaks üksnes deklaratiivse kinnituse alusel olukorras, kus hankijal või ühishankes osaleval partneril on tekkinud põhjendatud kahtlus nõuete tegeliku täidetavuse osas.

Riigihangete seadus ei keela pärast pakkumuste esitamist küsida pakkujalt pakkumuse kohta selgitusi, täpsustusi ega nõuda vastavuse tõendamist tingimusel, et see pakkumust ei muuda ega parandada. Tegelikult isegi vastupidi – hankijal lasub kohustus kontrollida pakkumuse tegelikku vastavust hankedokumentides sätestatud nõuetele ning teha vastavaks tunnistamise otsus kontrollitavate asjaolude põhjal.

Käesoleval juhul on EKEI-l tekkinud põhjendatud kahtlus, kas edukaks tunnistada kavandatav pakkumus vastab tegelikult kõikidele tehnilistes tingimustes sätestatud nõuetele.

RHS § 3 üldpõhimõtetest tulenevalt peab hankijal olema võimalik hiljem objektiivselt ja kontrollitavalt põhjendada, milliste asjaolude ja tõendite alusel tunnistati pakkumus tehnilistele tingimustele vastavaks.

VAKO ja kohtupraktikas on korduvalt rõhutatud, et hankija kohustus ei piirdu pakkuja formaalsete kinnituste kontrollimisega, vaid hankija peab vajadusel kontrollima ka pakkumuse sisulist vastavust, eriti olukorras, kus hankijal on tekkinud põhjendatud kahtlus nõuete tegeliku täitmise osas.

EKEI rõhutab, et ei taotle:

1. uue pakkumuse esitamist;
2. pakkumuse parandamist;
3. tehnilise lahenduse muutmist;
4. hinnamuudatusi;
5. ega läbirääkimiste pidamist RHS mõttes.

EKEI taotleb üksnes seda, et hankija kasutaks RHS-ist tulenevat õigust ja kohustust küsida vajadusel täiendavaid selgitusi ja tõendeid pakkumuse tegeliku vastavuse kontrollimiseks enne hankelepingu sõlmimist.

EKEI hinnangul ei ole õiguslikult lubatav lähenemine, mille kohaselt jäetakse tehniliste nõuete tegelik täitmine kontrollimata enne hankelepingu sõlmimist ning tehniliste tingimuste sisuline vastavus plaanitakse välja selgitada alles lepingu täitmise käigus. Selline lähenemine võib viidata olukorrale, kus pakkumuse tegelik vastavus ei olnud edukaks tunnistamise hetkel kontrollitav.

Täiendavalt märgib EKEI, et olukorras, kus tehniliste tingimuste täitmine ja lahenduse tegelik ulatus jäävad enne hankelepingu sõlmimist piisavalt kontrollimata ja dokumenteerimata, võivad pärast lepingu sõlmimist tekkida kulukad vaidlused hankelepingu ning selle lisade tõlgendamise, tehniliste nõuete arusaadavuse ja poolte tegelike kohustuste ulatuse üle.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Gunnar Tasa
direktor